

tilanteen mukaan. Meno jäällä myötätuulessa ja vasten aurinkoa rusketti mukavasti. Samalla sai raitista ilmaa ja kunto kohosi lähes huomaamatta. Jäähiihtoa on arvosteltu usein ladun tasaisuudesta, mutta sekään ei tuntunut nyt haittaavan.

Pyhäsaarihiihto toi Joensuun Ladulle runsaasti myönteistä julkisuutta ja hiihtäjien määrä kasvoi vuosi vuodelta. Kuten kaikki muutkin ulkoilutapahtumat, myös se oli riippuvainen säästä. Kauniilla ilmalla Linnunlahdelta ja Vehka-
lahdelta oli jatkuvat jonot hiihtäjiä etenemässä saareen ja sieltä takaisin. Joskus auringonpaiste ja myötätuuli houkuttelivat matkaan, mutta paluumatkalla oli-
kin edessä navakka vastatuuli. Pyhäselällä tuntuikin yllättävän usein tuulevan petollisesti juuri kaupungista saareen päin.

Mehuasema tarjosi tuntuvan tulolähteen seuralle. Kun hintataso pidettiin alhaisena, moni osti mieluummin mehun ja munkin saaresta kuin kanteli repussaan termospulloa ja eväitä. Oikullisten säiden takia mehuasemaa alettiin pitää auki kahtena viikonloppuna, jolloin ainakin toisena yleensä oli hyvä sää. Joskus hiihto jouduttiinkin toisena sunnuntaina perumaan.

Keväällä 1985 Ladun 5 henkinen ryhmä yritti lauantaiaamuna lähteä saareen. Keli näytti mukavalta, mutta lähtijöitä odotti yllätys. Heti lumen alla oli 20–30 cm:n vesikerros. Lumi taas ei jaksanut kantaa 300 kg:n painoista moottorikelkkaa, johon oli lastattu noin 500 kg huoltoeväitä ja polttopuita. Kelkka

*Pyhäsaaren mehuasema on ollut monen joensuulaisen sunnuntaihiihtäjän määrän-
päänä. Ladun naiset keittivät kahvin ja mehun nuotiotulilla. Veden keitossa Eila
Pyykkö ja Hilikka Nissinen.*

upposi vesikerrokseen. Saareen ei päästy ja innokkaita kaupunkilaisia odotti uimarannalla kyltti, jossa kerrottiin hiihdon peruuntumisesta. Toisaalta kaupunkikaan ei ollut pystynyt vetämään lupaamiaan latuja.

Seuraavana viikonloppuna tilanne oli parantunut. Nuotioasema saatiin auki ja se oli kovassa käytössä. Mehua kului 250 litraa, kahvia 7 kg ja makkaraa 40 kg. Kaksi vuotta (1987) myöhemmin tilanne oli päinvastainen. Ensimmäisenä viikonloppuna oli mahtava sää. Myrskylyhtyjen valaisemalla öisellä ladullakin oli kulkijoita lähes yhtä paljon kuin päivällä. Seuraavana viikonloppuna herätettiin räntäsateeseen ja sunnuntaina oli lisäksi sakea sumu. Saareen ei uskallettu lähteä, koska pelättiin hiihtäjien eksyvän jäällä.

Vaikka hiihtoon osallistujia ei mitenkään kirjattu, jonkinlaisia arvioita saatiin mehuaseman myynnin perusteella. Esimerkiksi vuonna 1987 kului saaressa noin 2 000 mukia. Koska osa tuli paikalle omin eväin, arvioitiin hiihtäjiä olleen noin 2 500. Tolloin mehujonot venyivät jopa 30 metrin mittaisiksi ja osa Ladun työistä päivysti saaressa läpi yön. Kauniilla säällä arvioitiin jäällä liikkuneen jopa 3 000 hiihtäjää, joista tosin kaikki eivät tulleet saareen saakka. Näin Pyhäsaarihiihto ylitti osallistujamäärissä kaikki Pohjois-Karjalan laturetket. Monille vähemmän hiihtoa harrastaville kaupunkilaisille siitä tuli talven kohokohta ja ainoa pitkä hiihtolenkki.

Hiihtäjien määrä väheni jonkin verran 1990-luvulla ja liikkui yleensä tuhanen paikkeilla. Keväällä 1995 tuulinen sää pysäytti monen matkalaisen, mutta saareen asti uskaltautui tuolloinkin 200 henkeä. Tämä olikin koko hiihdon alhaisin osallistujamäärä. Kokonaan Pyhäsaarihiihto jouduttiin perumaan ainoastaan kolmesti. Ensimmäisen kerran vuonna 1989 huonon sään takia. Vuonna 1992 jäällä oli niin paljon vettä, että hiihtoa ei voitu ajatellakaan. Talvella 1997 taas lunta satoi niukasti ja vesisade sulatti maaliskuun alussa senkin vähän pois. Hiihtää ei siis voitu lumen puutteessa. Tuolloinkin monet kävelivät tai luistelivat Pyhäsaareen, mutta perinteistä mehuasemaa sinne ei pystytetty.

Ladun otettua vastuulleen Lykynlammen kahvion hoito vuonna 1994, muuttui Pyhäsaarihiihto yksipäiväiseksi. Talkoolaisia ei enää riittänyt molempiin paikkoihin. Hiihto pyrittiinkin ajoittamaan siten, että Lykynlammen kahvio oli jo hiljentynyt. Yksipäiväinen hiihto selittää osaltaan osallistujamäärän putoamista.

Kun Pyhäsaarihiihto oli eräänlainen ”aurinkohiihto”, ideoitiin sen vastapainoksi ”kuutamohiihto”. Kaksipäiväisten Pyhäsaarihiihtojen aikana osa latulaisista yöpyi saaressa laavussa. Tätä mahdollisuutta tarjottiin myös ulkopuolisille. Ensimmäinen varsinainen iltayön hiihto toteutettiin huhtikuun alussa 1985. Kovasta vastatuulesta ja räntäsateesta huolimatta nuotiolle kerääntyä – järjestäjien hämmästykseksi – lähes satapäinen iloinen joukko, joka ei keliäkään valittanut.

Kuutamohiihto tarjosi eksotiikkaa hiihtäjille, mutta myös mehuaseman hoidossa oli oma hohtonsa. Samat ihmiset jaksoivatkin vuodesta toiseen lähteä

yöksi saareen. Esimerkiksi Hilikka Nissinen oli alusta asti järjestämässä kuutamohiihtojen mehuasemaa. Niinpä hän tuli useina vuosina päivystäneeksi nuotiolla runsaan vuorokauden ajan. Harrastuksensa hän nimesi eräänlaiseksi ”kuutamohulluudeksi”. Hiihdon saamaa suosiota kuvaa se, että eräänä talvena hiihtäjiä oli lähes yhtä paljon yöllä kuin kahtena päivänä yhteensä.

Kuutamohiihto yritettiin ajoittaa täydenkuun aikaan. Sää ei tietenkään aina suosinut hiihtoa eikä kuustakaan silloin ollut takeita. Latu merkittiin myrskylyhdyillä, ettei kukaan pääsisi hämärässä eksymään. Saareen valoa toivat jätkäntyntilät ja tervasiohdut. Erään tuulisen ja lumisateisen hiihdon jälkeen alkoi järjestäjiä kuitenkin huolestuttaa, mitä tapahtuisi, jos joku eksyisi ja huonossa säässä hiihtäisi yöllä huomaamattaan saaren ohi. Lisäksi yksipäiväiseen Pyhäsaarihiihtoon siirtymisen jälkeen eivät talkoolaiset enää olleet oikein halukkaita viettämään yötä saareissa pitääkseen mehuasemaa auki vain muutamalle hiihtäjälle.

Kuutamohiihto siirrettiin kokeeksi Linnunlahdelle. Rannan tuntumaan vedettiin latu, joka valaistiin soihtuin ja ulkotulin. Mehuasema siirrettiin uimarannalle. Tämä järjestely oli tietysti turvallinen, mutta ei täysin ongelmaton. Keväällä vesi nousi jälle juuri rantavyöhykkeellä ja pilasi soihtuhiihdon. Latu-kin lyheni eikä tunnelmaa avarasta, öisestä jäänselästä enää saatu.

Kun Latu keskitti toimintaansa Lykynlammelle, siirrettiin soihtuhiihtokin sinne vuonna 1997. Osallistujia kertyi nyt enemmän kuin Pyhäselälle, mutta toisaalta monet vanhat yöhiihtäjät jäivät pois.

Pyhäsaaren mehuasemalla oli Joensuun Ladulle huomattava taloudellinen merkitys 1980-luvulla. Kun samaan aikaan tuloja tuli myös lehdestä sekä latuja polkuretkien asemilta, syntyi ylijäämääkin. Vuosien kuluessa yhdistykselle oli kertynyt, pääasiassa lahjoituksina, pieni varasto retkeilyvälineitä. Ne olivat aluksi hajallaan jäsenten kotona. Omaisuutta ryhdyttiin kokoamaan yhteen paikkaan 1980-luvun alussa. Kun tuloja kertyi nyt enemmän kuin tarvittiin pelkän toiminnan pyörittämiseen, alettiin hankkia jäsenten käyttöön erilaisia tarvikkeita kuten ahkioita, teltoja, laavukankaita ja metsäsuksia, 1990-luvulla mm. kävelysauvoja ja lumikenkiä. Näin jäsenet pääsivät kokeilemaan erilaisia lajeja tai retkeilyä tarvitsematta hankkia heti suurta varustusta.

Omaisuuden määrä alkoi kasvaa nopeasti ja pian retkivälineille tarvittiin oma varasto. Sellainen saatiin vuokrattua aluksi Mutalan koulun piharakennuksesta vuonna 1984. Myöhemmin (1998) Latu osti varastotilaksi autotalli-osakkeen kaupungin keskustasta Sepänkadulta.

Muumi hiihdonopettajana

Hiihtokouluja oli Joensuussa kokeiltu omin avuin 1950-luvulla muutamina talvina. Järjestelmällisen lasten hiihdonopetuksen Suomen Latu aloitti vasta

vuonna 1968. Vetoavuksi otettiin tunnettu satuhahmo Muumipeikko, joka Tove Janssonin kirjassa "Taikatalvi" opettelee hiihdon alkeita. Joensuussa asiasta ei aluksi innostuttu. Jäsenistön kiinnostus suuntautui omille viikonloppuretkille eikä lasten hiihtotaidoista kannettu huolta.

Kevättalvella 1978 keskusteltiin ensimmäisen kerran hiihtokouluista ja päätettiin antaa opetusta muutaman iltana halukkaille kirkonmäessä. Tämä lienee kuitenkin jäänyt vain suunnitelmaksi, sillä vuosikertomus ei siitä mitään mainitse. Seuraavana vuonna (1979) Suomen Latu asetti tavoitteeksi opettaa hiihtotaidot 10 000 lapselle. Haastetta ei Joensuussakaan voitu sivuuttaa. Yhdistyksestä löytyi kaksi halukasta hiihdonohjauskursseille ja näin saatiin pätevät vetäjät. Ensimmäinen yhdistyksen Muumi-hiihtokoulu käynnistyi kuitenkin Liperissä ja vasta pari viikkoa myöhemmin Joensuussa. Paikaksi valittiin luterilaisen kirkon mäki ja sen takana oleva Koivuniemen puisto. Alue oli jo ennestään lapsiperheiden suosima ulkoilupaikka. Ensimmäisellä kerralla kouluun ilmoitautui 52 lasta, joten tarvetta opetukselle tuntui olevan.

Hiihtokoulun tavoitteena oli ja on edelleen innostaa lapsia liikkumaan suksilla. Kilpahiihtäjiä kursseilla ei valmennettu, vaan se jätettiin erikois-seurojen tehtäväksi. Oppilaille pyrittiin antamaan hiihdon perustaidot, niin että he myöhemmin voivat nauttia suksilla liikkumisesta. Koulu sisälsikin runsaasti erilaisia leikkejä ja pelejä.

Hiihtokoulujen ohjelma jakautui aluksi kahteen osaan. Ensimmäisessä vaiheessa opeteltiin hiihdon alkeita, ja se oli suunniteltu alle kouluikäisille (5–7 vuotta). Toinen jakso oli tarkoitettu koululaisille (8–10 vuotta). Kohderyhmä oli siis nuorentunut huomattavasti 1950-luvulta. Ohjelman muodostui kahdeksasta harjoituskerrasta ja yhdeksännellä kerralla suoritettiin kurssitutkinto, jossa mitattiin opitut taidot.

Kurssin aikana opeteltiin erilaisia hiihtotapoja, mäenlaskua, pujottelua, saavoitta hiihtämistä ja lapsia erityisesti kiehtova "lapinkäännös". Koulun suorittamisesta sai todistuksen ja hiihtokoulumerkin. Tuntua oikeisiin hiihtoretkiin saatiin kerääntymällä päättäjaisissä pienen hiihtolenkin jälkeen nuotiolle makaranpaistoon. Yhdistys hankki käyttöönsä vielä muumi-haalarin, joten päättäjaisissä vieraili usein itse Muumipeikko näyttämässä mallia tempuradalla.

Hiihtokoulussa voi uimakoulujen tavoin suorittaa myös maisterintutkinnon. Sen sai läpäistyään ensimmäisen ja toisen osan sekä suoritettuaan tekniikkatestin. Loppukoetta olivat tietysti seuraamassa myös vanhemmat, jotka lasten riemuksi eivät aina selvinneet testiradasta. Ensimmäiset kolme hiihtomaisteria leivottiin Kauppilan sisaruksista vuonna 1983.

Kun hiihtokouluille näytti olevan kysyntää, alettiin niitä pitää joka talvi. Aluksi tulijoita riitti, mutta parissa vuodessa innostus näytti loppuvan ja osallistujia oli enää parikymmentä. Vuonna 1985 oppilasmäärä putosi alimmilleen. Tämä kurssi oli muutenkin epäonninen. Aluksi kovat pakkaset ja myöhemmin

Hiihtokoululaisia tasamaahiihdon harjoituksissa. Taustalla ohjaajat Tuija Hyppänen (vas.) ja Hilikka Nissinen.

suojasäät aiheuttivat sen, että opetuskertoja jouduttiin perumaan. Koulu jatkui pitkälle keväeseen ja osa lapsista jätti sen kesken. Loppuun asti jaksoi vain 12 lasta.

Ohjelmaa muutettiin myös jonkin verran 1980-luvun puolivälissä. Hiihtokoulu suunnattiin pääasiassa alle kouluikäisille (5–7 vuotiaat). Sitä kokeiltiin myös viikon mittaisena hiihtoloman aikoihin. Innokkaimmat hiihtäjät taas voivat siirtyä tämän jälkeen erityisseurojen valmennukseen. Hiihtokertojen määrä myös väheni. Opetuksessa tärkeällä sijalla olivat liukumisen ja rytmin harjoittelu. Vapaa hiihtotyylä otettiin myös ohjelmaan. Rytmiiin päästyään lapset omaksuivat sen yllättävän helposti. Kiinnostus hiihtokouluunkin kasvoi taas ja vuosittain opetusta annettiin taas 30–50 lapselle riippuen kurssien määrästä. Kurssimäärä puolestaan riippui ohjaajien määrästä. Enimmillään hiihtokouluissa oli 60 lasta (1998).

Hiihtokoulun paikkana kirkonmäki oli hyvä keskeisen sijaintinsa vuoksi. Siellä oli myös haittatekijöitä. Alueella sijaitsi suosittu pulkkamäki. Lisäksi kuntohiihtäjien latu risteili pitkin kirkonmäkeä. Joskus syntyi pientä ruuhkaa. Sosiaali-tiloja ei ollut lainkaan. Kun toiminta keskittyi 1990-luvun puolivälissä Lykynlammelle, siirtyi myös hiihtokoulu sinne vuonna 1995. Hiihtomaja tarjosi suojaosan taukopaikan ja mehuhuollon. Joensuun kaupunki rakensi alueelle hiihtomaa, jossa voi harjoitella taitojaan vielä varsinaisen hiihtokoulun päätyttyä.

Hiihtokoulu toteutetaan nykyisin helmikuun alkupuolella kahtena viikonloppuna (lauantai–sunnuntai). Lisäksi näitä seuraavana sunnuntaina on hiihtokoululaisille ja heidän perheilleen tarkoitettu pienoislaturetki. Hiihtomaan nuotiopaikalla nautitaan Ladun tarjoamat mehut ja makkarat.

Joensuun Latu on kouluttanut jatkuvasti uusia hiihdonopettajia. Jo vuonna 1981 yhdistys kurssitti yksitoista opettajaa. Enimmillään uusia opettajia on tullut pitkälti toistakymmentä vuodessa. Tästä huolimatta ohjaajista on ollut pulaa. Kurssitettujen joukossa oli vuosittain runsaasti opiskelijoita (mm. lastentarhan- ja peruskoulunopettajia). He muuttivat valmistuttuaan pois Joensuusta, mutta saattoivat tietysti hyödyntää saamiaan oppeja myöhemmin omassa työssään. Tavoite tuli siis saavutettua välillisesti, lapset oppivat hiihtämään, joskaan eivät Joensuun Ladun koulussa. Koulutetuilta opettajilta alettiin kuitenkin vaatia sitoutumista opettajiksi ainakin 2–3 kurssille. Kaikesta huolimatta monena vuonna on jouduttu tuottamaan pettymys pikkuhiihtäjille – hiihtokouluun ei ole enää mahtunut.

Ensimmäiset hiihdonohjaajat saivat koulutuksensa Suomen Ladun kursseilla. 1990-luvun lopulla Joensuun Latu alkoi myös itse kouluttaa ohjaajia. Lykynlammella toteutettiin ”Leikiten suksilla” teemapäivät vuosina 1997 ja 1998. Niihin Joensuun Latu kutsui päiväkodin henkilöstöä ja pienimpien koululaisien opettajia ilmaiseen koulutukseen. Paikalle kokoontui molempina vuosina innostunut joukko, joka mm. kehitteli uusia hiihtoleikkejä sekä vei ideoita mukanaan päiväkoteihin ja kouluihin. Tavoitteena oli saada hiihtoa sinne, missä lapset päivittäin ovat. Koulutuksesta vastasivat Joensuun Ladun omat hiihdonohjaajat Helene Mentula (ent. Tuija Hyppänen) ja Eija Sollo. He olivat myös kouluttamassa lasten hiihdonohjaajia Pyhäselässä vuonna 1996.

Ensimmäiset ohjaajatreffit Joensuun Latu järjesti Lykynlammen ulkoilumajalla tammikuussa 1998. Niissä hiihdonopettajat voivat keskustella ja vaihtaa ideoita sekä saada lisäkoulutusta lasten hiihdonohjaukseen. Treffeille osallistui suuri osa Joensuun Ladun hiihdonohjaajista.

Hiihdonopettajat ovat yleensä toimineet vain lyhyen aikaa. Joukossa on kuitenkin ollut muutamia innostuneita, jotka ovat jaksaneet vuodesta toiseen. Ensimmäisiä hiihtokouluja vetänyt Helena Pitkänen vastasi toiminnasta 1980-luvun alkupuolella ja Pirjo Kukkonen loppupuolella. Tuija Hyppänen aloitti opettajana vuonna 1988 ja on siitä lähtien ollut tuttu näky hiihtomaassa. Hänen parikseen tuli 1990-luvulla Eija Sollo.

Joensuun Latu pääsi kehittämään hiihtokoulutoimintaa myös valtakunnallisesti. Suomen Ladun hallitus perusti maaliskuussa 1998 viisihenkisen LASTEN HIIHTOKOULU-työryhmän kehittämään ja uudistamaan lasten hiihtokoulujen sisältöä, hiihdonohjaajien koulutusta ja materiaalia. Työryhmään valittiin Eija Sollo. Myöhemmin ryhmään liittyi myös Tuija Hyppänen. Työryhmän työskentelyn tuloksena julkaistiin opaskirja ”Muumin hiihto-opit”

tammikuussa 2001. Kirja sisältää runsaasti Joensuussa kehitettyä aineistoa.

Hiihtokoulun laajentuminen ei ole yksin ohjaajien vastuulla vaan tarvitsee tukea emoyhdistykseltä. Tässä suhteessa Joensuun Ladulla on ollut onnea. *"Puheenjohtaja Martti Ossin merkitys lasten hiihtokoulun eteenpäin viejänä on ollut huomattava. Hän on aina ymmärtänyt sen tärkeyden ja omalla innostuneisuudellaan kannustanut myös hiihdonohjaajia. Hän on aina ollut aloitteellinen niin kaupunkiin kuin Suomen Latuunkin päin mm. hiihtomaa-asioiden eteenpäin viemisessä"*, kertoo hiihdonohjaaja Eija Sollo.

Koko kansan liikuttajaksi 1990-luvulla

Vuonna 1991 Joensuun Ladun puheenjohtajaksi vaihtui Martti Ossi. Hänellä oli aikaa ja tarmoa johtaa yhdistystä lähes toiminnanjohtajan ottein. Toimintasuunnitelmaa ryhdyttiin toteuttamaan siten, että Suomen Ladun teemat ja tempaukset tulivat mahdollisimman hyvin huomioiduksi. Samalla pyrittiin – yhdistyksen alkuperäisen tarkoituksen mukaisesti – levittämään kuntoliikuntaa mahdollisimman laajojen piirien harrastukseksi. Myös liikunnan terveydellistä vaikutusta korostettiin. Yhteistyötä eri tahojen kanssa lisättiin. Joensuun Latu pyrki aktiivisesti tuomaan oman panoksensa myös muiden yhdistysten järjestämiin liikunnallisiin tapahtumiin.

Martti Ossille luonnossa liikkuminen oli tullut tutuksi paitsi harrastuksena myös työssä rajavartiolaitoksessa. *"Toiminnassa tavoitteena on, että mahdollisimman monelle saataisiin kunto- ja virkistysliikunta ikäänsänsä kansalaistavaksi. Osaksi elämänmuotoa, joka auttaa meitä viihtymään työssä ja olemaan aktiivisia. Toiminnassa korostetaan luonnossa tapahtuvan terveysliikunnan terveellisiä näkökohtia sekä kiinnitetään huomiota myös luonnonsuojeluun"*, linjasi uusi puheenjohtaja kohta valintansa jälkeen lehtihaastattelussa..

Suomen Ladun teimana oli vuonna 1991 "Liikkeelle luonnon puolesta". Vaikka nimi ei selvästi viittaakaan maaottelumarssin 50. juhlavuoteen, haluttiin sen näkyvän tapahtumissa. Martti Ossin ensimmäisenä haasteena olikin saada joensuulaiset mukaan juhlavuoden kävelykampanjaan. Maaottelumarssi liitettiin mukaan omiin kävelytapahtumiin. Yhteistyötä tehtiin lisäksi veteraanijärjestöjen, Joensuun Katajan ja Kalevan Rastin kanssa. Latulaiset keräsivät eri tilaisuuksissa (mm. Lady Run, kunniakierros, viikkosuunnistukset) "kävely-adressiin" lähes 3 000 suoritusta.

Sydän ja polkuretkä kehitettiin voimakkaasti terveysliikunnan suuntaan. Uusiksi yhteistyökumppaneiksi tulivat Pohjois-Karjalan fysioterapeutit, jotka järjestivät kävelytestejä, alku- ja loppuverryttelyä sekä antoivat opastusta mm. retkeilyjalkineiden valinnassa. Lisäksi mukana olivat muutaman kerran myös Joensuun Osuuspankin Elohopeakerho (1993) sekä Joensuun Reumayhdistys

Neljäkymmentävuotisjuhlien järjestely oli myös Martti Ossin ensimmäisiä tehtäviä puheenjohtajana. Vanhoja latulaisia muisteluilla Lykynlammella. Takan ääressä Asser Tervo (vasemmalla), Ville Ollikainen, Jukka Näätänen ja Ella Kautto. Takana Jorma Pihlainen, Hilikka Nissinen, Martti Ossi (selin) ja Päivi Hänninen.

(1996). Sauvakävelyä esiteltiin ensimmäisen kerran polkuretken yhteydessä vuonna 1997. Tämän jälkeen monella kävelijällä olikin sauvat mukanaan. Kävelyn aluksi ja loppuksi on ollut tarjolla ohjattua venyttelyä sauvojen avulla.

Terveysliikunnan merkityksen kasvaessa alettiin useiden eri tahojen yhteistyönä järjestää vuodesta 1995 lähtien kävelyviikkoa, jonka osaksi polkuretki liitettiin. Viikon ohjelmaan kuuluivat kävelypäivä, kävelytestit, lähiympäristökävelyt ja lähiökävelyt. Lisäväriä saatiin kilpailuilla, joissa pyrittiin määrätyn ajan puitteissa kävelemään vähintään tietty kilometrimäärä. Tällaisia ovat olleet Joensuun 150-vuotiskävely (vähintään 150 km kuuden viikon aikana syksyllä 1998) sekä sanomalehti Karjalaisen 125-vuotis- ja 126-vuotiskävelyt (1999–2000). Osallistumaan kannustettiin palkinnoilla, jotka arvottiin kaikkien kesken.

Talvella 1997 menttiin mukaan seurakuntien Laulurinteellä järjestämään yhteisvastuutapahtumaan, joka ajoittui maaliskuulle. Ensimmäisellä kerralla järjestettiin ulkomaalaisille tarkoitettu hiihtokoulu, johon tosin ilmoittautui vain yksi espanjalainen opiskelija. Monesta opettajasta huolimatta hiihto ei häneltä lähtenyt luistamaan. Tämän jälkeen on oltu vuosittain mukana yhteisvastuutapahtumassa mm. antamassa sauvakävelyn ohjausta sekä esittelemässä lumikenkäkävelyä. Myös Pyhäsaarihiihto liitettiin osaksi tätä tapahtumaa ja mehuaseman tuotosta on muutamana vuonna luovutettu ”kymmenykset” yhteisvastuukeräykseen.

Pyöräretket palasivat hieman muunneltuina ohjelmaan taas kymmenen vuoden tauon jälkeen. Ensimmäinen perhepyöräily ajettiin toukokuussa 1991. Matkoina olivat 12 km (Utran kierros), joka sopi hyvin lapsiperheille, ja 21 km (Lehmon kierros) varsinaisille kuntoilijoille. Molemmilla reiteillä oli oma vetäjä ja taivalta tehtiin leppoisaan tahtiin. Välillä levähdettiin nuotiopaikalla. Seuraavana vuonna toteutettiin perheretki ”Alman Ajelut”, johon oli koottu runsaasti oheisohjelmaa. Kymmenen kilometrin mittaisen perhereitin varrella oli rasti-tehtäviä. Nuotiopaikalla poliisi turvamerkitsi pyöriä. Lisäksi annettiin vinkkejä pyöränhuollosta. Tähän tapahtumaan liitettiin myös ensimmäinen maastopyöräajelu (20 km), jonka lisäksi kuntopyöräilijöille oli oma reitti (30 km).

Lyhyen piristymisen jälkeen pyöräilyharrastus jäi taas pienen joukon käsiin. Retket muuttuivat vaellustyyppisiksi, esimerkkeinä Pyhäselän ympäriajo (1998) ja Pielisen Pyörähdys (1999).

Kansanhiihdot olivat loppuneet 1970-luvulla. Niiden perinnettä jatkamaan Martti Ossi ideoi kansalaishiihdot, joita toteutettiin vuosina 1994–1998. Taavoitteena oli innostaa ihmisiä hiihtämään kiireettömästi, oman kunnon ylläpitämiseksi. Kaupungin suosituimpien hiihtolenkkien varrelle asetettiin kirjauspisteet, joissa oleviin vihkoihin merkittiin omatoimisesti hiihdetyt kilometrit. Kirjauspisteen yhteydessä oli tietoisuus hiihdon terveysvaikutuksista, suositeltavista hiihtomääristä ja niiden vaikutuksesta peruskuntoon.

Kansalaishiihdot Martti Ossi ideoi elvyttämään vanhaa kansanhiihtoperin-

nettä. Niiden avulla pyrittiin myös selvittämään, kuinka paljon joensuulaiset todella hiihtävät. Talven aikana kertyi kirjoihin keskimäärin 5 500 suoritusta. Koska kaikki eivät kuitenkaan hiihtojaan merkinneet, arvioitiin noin kolmanneksen joensuulaisista harrastavan hiihtoa. Hiihto oli siis suosituin kuntourheilulaji kaupungissa. Keskimääräinen hiihtomatka yhdellä suorituskerralla oli noin 13 km. Kirjausvihkojen tarkistus ja kilometrien laskeminen työllisti ladun johtokunnan jäseniä. Kun hiihto monien muidenkin tutkimusten mukaan on edelleen suomalaisten suosituimpia liikuntaharrastuksia eikä Joensuukaan näyttänyt tekevän poikkeusta, lopetettiin kansalaishiihto tällaisessa muodossa. Tulosta voitiin kuitenkin käyttää hyväksi neuvoteltaessa kaupungin kanssa hiihtopaikkojen kehittämisestä.

Varsinainen suurponnistus oli vuonna 1994 järjestetty FICC:n suurleiri. Suomen Latu oli liittynyt kansainväliseen leirintä- ja matkailuvaunuliittoon FICC:hen vuonna 1952 ja tätä kautta Joensuun Latukin oli järjestön jäsen. Kesällä 1994 FICC piti kokouksensa Suomessa ja paikaksi valittiin Joensuu.

Joensuun Latu toimi laajasti mukana järjestelyissä. Suurin urakka oli leiriportin suunnittelu ja valmistaminen. Tähän käytettiin jo edellisen talven aikana mittava määrä talkootunteja veistettäessä hirsirakenteita. Kaupunki lahjoitti portin tarveaineet ja avusti lisäksi yhdistystä 10 000 markalla.

Leirin aikana latulaiset hoitivat info-pistettä ja välinevuokraamoja, järjestivät luontopolun sekä osallistuivat loppuajana alueen vartiointiin. Eräiden muiden yhdistysten kanssa ylläpidettiin ohjelmallista ravintolateltoa. Lisäksi järjestettiin Suomen Ladun kanssa leiriolympialaiset. Tapahtuma kaikkine järjestelyineen täytti koko kesän ja vaati mittavan määrän talkoolaisia. Toisaalta se tuotti myös hyvän taloudellisen tuloksen.

Tiedotukseen kiinnitettiin 1990-luvulla erityistä huomiota. Lehdistö kutsuttiin mukaan tapahtumiin ja vuosittain saatiin runsaasti palstatilaa. Paitsi kulloisestakin tapahtumasta, kertoi puheenjohtaja myös Ladun yleisistä toimintaperiaatteista sekä liikunnan merkityksestä yleensä. Kirjoittelu tapahtui aina myönteisessä hengessä, mikä toi lisää yhteistyötarjokkaita. Tiedotuskanavana alettiin lisäksi käyttää paikallisradiota, jolla tavoitettiin entistä suurempi joukko kaupunkilaisia. Omat internetsivut avattiin Suomen Ladun sivujen yhteyteen vuonna 1999. Sivuilla esiteltiin tapahtumia kuvien kera lähes reaaliajassa. Lisäksi niiden kautta voi helposti liittyä yhdistyksen jäseneksi.

Erilaisiin tapahtumiin lähdettiin mielellään mukaan. Suomen Ladun nimissä yhdistys hoiti osastoa Kolin erämessuilla yhteensä viisi kertaa vuosina 1991–1999. Lisäksi oltiin mukana Karjalan messuilla (1992) ja Joensuun vapaa-aikamessuilla (1994). Näissä voitiin henkilökohtaisesti kertoa yhdistyksen toiminnasta ja hankkia uusia jäseniä.

Lasten hiihdonohjaus nousi tärkeälle sijalle. Ohjaajien koulutukseen panostettiin rahallisestikin. Joensuussa kehitetyt ja kokeillut hiihdonohjausmenetelmät levisivät koko maahan.

Näkyvyyden lisääntyessä Joensuun Latu huomioitiin päätöksentekijöidenkin taholta. Yhdistykseltä alettiin pyytää lausuntoja maankäyttösuunnitelmista (mm. Pohjois-Karjalan ympäristökeskus, Metsähallitus) ja se kutsuttiin mukaan työryhmiin. Oma-alotteisesti otettiin kantaa Joensuun ympäristön latuverkon kehittämiseen.

Suomen Latu järjesti osana 60-vuotistahtumia valtakunnallisen kuntien ulkoilupaikkaselvityksen. Joensuussa tämän SULKA projektin merkeissä kar-toitettiin Joensuun, Liperin, Kontiolahden ja Pyhäselän ulkoilupaikkoja sekä pidettiin asukkaiden kuulemistilaisuuksia talvella 1998–1999. Vuonna 1999 liitettiin Suomen Liikunta ja Urheilun Pohjois-Karjalan alueorganisaation Pohjois-Karjalan Liikunta ry:n (POKALI) jäseneksi.

Tehostunut toiminta toi uusia jäseniä. Kun lisäksi järjestettiin näyttävä jäsenhankintakampanja lähti Joensuun Ladun jäsenmäärä toiminnan lisääntyessä huimaan nousuun. Uusia jäseniä kirjattiin vuosittain useita kymmeniä. Viidensadan jäsenen raja ylitettiin vuonna 1994 ja tuhanteen jäseneseen yllettiin kesällä 1999. Uutta vuosituhatta lähti aloittamaan 1040 jäsentä, joista uusia 108 henkeä.

Toisaalta kiinnostus kunto- ja terveysliikuntaa kohtaan lisääntyi 1990-luvulla koko maassa. Suomen Ladunkin jäsenmäärä kasvoi useina vuosina noin 10 %. (1998: 50 000 jäsentä ja 2001: yli 60 000 jäsentä). Kasvua vauhdittivat valtakunnalliset jäsenhankintakampanjat ja -kilpailut. Vuonna 1997 Joensuun Ladussa jäsenmäärän kasvu oli kuitenkin nopeinta koko maassa.

Lappikin kutsuu

Latulaisten retkeilyt olivat aina ulottuneet myös maakunnan ulkopuolelle. Monet jäsenet olivat osallistuneet Suomen Ladun lapinmatkoille ja -vaellukselle. Lisäksi vaellettiin tuntureilla sekä kesällä että talvella yksityisesti pieninä ryhminä, jotka koostuivat pääasiassa latulaisista. Ladun kouluttamat oppaat Urpo ja Sinikka Mikkonen toimivat yleisölle avoimen Ylläksen retken vetäjinä huhtikuussa 1972. Sen tavoitteena oli saada joensuulaisia kiinnostumaan tunturihiihdosta. Asser ja Eila Tervo puolestaan edustivat pohjoiskarjalaisia Tunturiladun Sudenpesän rakennustalkoissa.

Ulkomaillakin käytiin. Suomen Latu teki yhteistyötä Tšekkoslovakian Nuorisoliiton kanssa. Sen puitteissa osallistui 1970-luvulla pieni joukko joensuulaisia koevaellukseen Tatralla. Vastavierailulle Suomeen saapui joukko tšekkinuoria, joita Joensuun Latukin isännöi.

Ensimmäinen oma vaellus ”Haltin valloitus” toteutettiin kevättalvella 1985. Tapahtumaa valmisteltiin hyvin ja tiedotuksessa siitä otettiin kaikki irti. Vaelluksen vetäjä Olavi Timonen kuvaili ”Joensuun Latu” lehdessä jo edellisenä vuonna, mitä elämyksiä tuntureilla tarjoutuisi osallistujille. Seuraavana vuonna mainostettiin taas retkeä ja kerrottiin seikkaperäisesti ennakkovalmisteluista. Vuoden 1986 tiedotuslehti sisälsi lopulta kuvauksen itse vaelluksesta. Jäsen-iltoihinkin riitti vielä ohjelmaa Haltin retkestä.

Haltille lähti lopulta yhdeksän hengen joukko, johon kuului sekä miehiä että naisia. Joukosta ensikertalaisia oli yli puolet. Hyvän ennakkoharjoittelun ansioista ahkioiden vetäminen tuntui leikinteolta ja matkalaisten mieli lenteli keveänä kirkkaassa pakkassäässä. Puheenjohtaja Pekka Huovinen tunsu suorastaan isänmaallista innostusta katsellessaan sinipeitteisiä ahkioita valkoisella hangella. Pieniä yllätyksiäkin koettiin. Pitsusjärven kämpällä porot innostuivat illalla leikkimään retkeläisten suksilla. Yhdet sukset olivat jo lähdössä lauman mukaan, kun omistaja säntäsi alusvaatteisillaan omaisuutensa perään.

Haltille noustiin kolmantena vaelluspäivänä. Tuuli yltyi lähes myrskyksi ja Suomen korkein paikka valloitettiin melkoisessa viimassa. Tämä vain lisäsi vaeltaajien riemua – vaikeudet oli voitettu. Alas päästiin hyvää vauhtia, joka sai vedet lentämään silmistä. Majapaikalla ilta sujui omaa saavutusta muistellessa. Seuraava päivä käytettiin lepäilyyn ja kalastukseen Pitsusjärvellä. Saaliiksi kertyi aitoa punalihaista Lapin kalaa, josta vaelluksen vetäjän loihti maittavan rautuillallisen.

Lapinkärpänen puraisi nyt ensikertalaisia ja vaelluksia toivottiin jatkossakin. Varsinainen Lapin matkailukausi alkoi Joensuun Ladussa kuitenkin vasta Martti Ossin toimesta 1990-luvulla. Uusi puheenjohtaja oli itsekkin ollut mukana Haltin valloituksella ja kokenut ensikertalaisten ihastuksen Lappiin. Ensimmäisellä retkellä suuntasi reilut parikymmentä latulaista ja muuta liikunnan harrastajaa hiihtoviikolle Kiilopäälle kevättalvella 1992. Samoissa maisemissa ihailtiin ruskän värejä syksyllä. Tämän jälkeen tehtiin lähes vuosittain sekä hiihto- että ruskaretki Lappiin. Tutuiksi tulivat Kilpisjärven (1993–1996, 1998), Kiilopään (1992, 1996, 1999), Muotkan (1993), Pallaksen (1994) ja Jeriksen (1997) maisemat. Osallistujien määräkin nousi niin, että matkaan lähti usein täysi bussilastillinen. Latu tuli tunnetuksi mukavien ja turvallisten Lapinmatkojen järjestäjänä.

Joukkoon mahtui sekä sunnuntaihiihtäjiä että innokkaita vaeltaajia. Tästä syystä perillä jakaannuttiin ryhmiin. Enimmäkseen naisista koostuva pääjoukko majoittui kohdepaikalla retkeilymajaan. Sieltä tehtiin oppaan johdolla ympäristöön päivän mittaisia, eri pituisia hiihto- tai kävelylenkkejä. Näillä retkillä kuljettiin kiireettömästi ja nautittiin Lapin luonnosta – valkoisista hangista ja kevätauringosta tai syksyn väriloistosta. Samalla tutustuttiin ympäristön luonnonnähtävyyksiin. Kilpisjärveltä käväistiin Ruotsin ja Norjan puolellakin. Kuntoliikunnan puolesta puhujana puheenjohtaja Martti Ossi huolehti itse tästä joukosta, joten raskaampaa vaellusta harrastavat alkoivat kutsua sitä ”Martin tokaksi”.

"Martin tokka" Kilpisjärven jäällä

Samaan aikaan toinen 5–10 hengen joukko, enemmistö miehiä, lähti vaelukselle tunturiin. Päivän mittaan kuljettiin noin parikymmentä kilometriä rinkan tai ahkion kanssa. Yöt vietettiin varauskämpissä, laavuissa tai teltoissa. Näin valloitettiin taas mm. Halti (1993, 1994, 1998) ja Peltsa (1997). "Juhla-vaellus" 45-vuotistaipaleen kunniaksi suunnattiin Koilliskaira.

Kaksiosainen vaellus Kalottireitillä tehtiin vuosina 1998–1999. Se vaati jo sellaista pohjakuntoa, että mukaan lähti vain erittäin pieni joukko. Talvella 2000 perinteinen Lapinmatka jäi väliin. Sen korvikkeena oli vaellus Utsjoelta Kiilopäälle (6 osallistujaa). Näin oli Latuun syntynyt jälleen pieni vaeltajaporukka. Se innostui myös kilpailuista, mutta tällä kertaa lajina oli umpihankihiihto.

Metsämörrikoulu lapsille ja kursseja aikuisille

Hiihtotaitojen ohella Suomen Latu kantoi huolta lasten ja nuorten luontoliikunnasta. Luontopolku idea saatiin Ruotsista ja se yhdistettiin aluksi polkuretkkeen. Unicefin Lapsen vuoden (1979) kunniaksi järjestettiin huhtikuun lopussa Lykynlammelle "Lapsen Viesti" luontopolku. Tämän jälkeen alettiin suunnitella pysyvää luontopolkua Joensuuun ja se valmistui keväällä 1981.

Ensimmäinen lasten retkeilykerho perustettiin Joensuuhun vuonna 1978. Se oli tarkoitettu pääasiassa jäsenten lapsille eikä herättänyt suurta innostusta. Mukaan tuli vain 8 lasta, joten toiminnasta luovuttiin saman tien. Seuraavana kesänä kokeiltiin lasten luontoleiriä, mutta se taas vaati runsaasti etukäteistyötä ja sitoi useita ihmisiä viikoksi. Lisäksi vastaavia tapahtumia oli monilla muilla järjestöillä mm. partiolaisilla, joiden kanssa tehtiinkin runsaasti yhteistyötä 1980-luvulla.

Suomen Latu aloitti hiihtokoulua vastaavan Metsämörri-luontokoulu-ohjelman vuonna 1992. Joensuun Latukin koulutti metsämörriohjaajia ja yritti uudelleen perustaa lasten luontokerhon. Metsämörriohjaajien koulutukseen vuonna 1993 lähetettiin peräti 14 henkeä ja ensimmäinen luontokerhon aloitti vuonna 1994. Mukaan tuli nyt kaikkiaan 60 lasta. Tämän jälkeen koulutettiin vuosittain useita metsämörriohjaajia, mutta halukkaita lapsia ei enää löytynyt-kään. Vasta kuusi vuotta myöhemmin saatiin aloitettua uusi 15 lapsen ryhmä keväällä 2000. Kun kerhon piti jatkua syksyllä oli puolet lapsista pudonnut pois. Ilmeisesti Joensuussa oltiin vielä niin lähellä luontoa, että tällaiselle toiminnalle ei ollut tilausta.

Lasten luonto-opetuksessa päädyttiinkin hieman samanlaiseen ratkaisuun kuin aikoinaan 1950-luvulla hiihtokouluissa. Jo vuonna 1993 toteutettiin yhdessä Rantakylän koulun kanssa luontopäivä Lykynlammella. Sen saaman suosion (450 lasta) innostamina järjestettiin seuraavana vuonna keväällä ja syksyllä eri puolille kaupunkia ala-asteen oppilaita varten luontopolkuja. Tapahtumia olisi haluttu lisää, mutta ne vaativat niin suuren työpanoksen, ettei siihen pystytty vapaaehtoisvoimin. Monet metsämörriohjaajakoulutuksen saaneet ovat kuitenkin olleet lastentarhan opettajia tai opettajaopiskelijoita. Työssään he voivat hyödyntää saatuja oppeja ja edistää tätä kautta lasten luonnontuntemusta. Päämääränä metsämörritoiminnassa olikin, että tapahtuma viedään sinne, missä lapset ovat eikä lapsia kuljeteta tapahtumaan.

Aikuistenkaan koulutustakaan ei unohdettu. Yhdistys valitsi koulutussihteeriksi Onni Voutilaisen, joka ideoi suuren määrän kursseja. Ne oli tarkoitettu sekä jäsenille että ulkopuolisille. Yhteistyökumppanina ja osittain rahoittajanakin oli tällä kertaa Opintotoiminnan Keskusliitto. Ohjelmassa oli retkikursssia, melontakursssia, luontokursssia, tanssikursssia, vaelluskursssia, suunnistuskursssia sekä pyörähuolto ja pyöräretkensäunnittelukurssia. Myös aikuisille järjestettiin hiihtokouluja ja koulutettiin eräoppaita Suomen Ladun kursseilla.

Lapin tuntureilla oli kokeiltu telemark-hiihtoa, jota pieni ryhmä innostui jatkamaan Aarno Pitkäsen johdolla. Parin vuoden ajan Ladun oma telemarkryhmä harjoitteli Mustavaaralla tai Kolilla. Telemark-hiihto kuului myös yhdistyksen kurssiohjelmaan 1990-luvun puolivälissä.

Joensuun Latu antoi 1990-luvun loppupuolella opastusta myös rullaluiste-

lussa ja sauvakävelyssä. Näistä molemmista tuli, epäilyistä huolimatta, erittäin suosittuja liikuntamuotoja. Rullaluistelijat huristelivat useina vuosina Pärnavaaralla, kun taas sauvakävelijät harjoittelivat kaupungin lenkkipoluilla. Sauvoaminen lienee sopinut latuhenkeen paremmin kuin luistelu, sillä rullaluistelun ohjaus jätettiin muille kouluttajille.

Kun ensimmäiset suksisauvojen kanssa taivaltavat latulaiset liikkui pururadalla, kuului vastaantulijoilta huutoja ”mihin sukset unohtuivat”. Sauvakävely ei kuitenkaan jäänyt hetken innostukseksi vaan nousi koko kansan suosioon ja yleiseksi liikuntamuodoksi. Sauvoja kehiteltiin kuten hiihtovälineitä. Joensuun Latu koulutti useina vuosi suuren joukon sauvakävelynohjaajia sekä omista jäsenistä että ulkopuolisista. Heidän avullaan järjestettiin sauvakävelyiltoja keväällä ja syksyllä eri puolilla kaupunkia. Menestys oli aina taattu. Lajia tehtiin tunnetuksi myös erilaisissa tapahtumissa.

Uusimpia talvisia liikuntamuotoja on lumikenkäretkeily. Myös siihen on koulutettu ohjaajia. Latu hankki lisäksi omia lumikenkiä jäsenten käyttöön. SULKA projektin yhteydessä kartoitettiin myös harrastukseen sopivia maastoja.

Sauvakävely saavutti yleisön suosion 1990-luvun lopulla. Ohjaaja jakamassa neuvoja kävelijöille Laulurinteellä.

Suomen Ladun ylläpitämä kyykkä alkoi kiinnostaa joensuulaisia vasta vuonna 1999, vaikka kyseessä on vanha karjalainen peli. Yhdistys sai lahjoituksena välineet Joensuun Kyykkäseuralta, joka antoi myös koulutusta harrastajille. Suomen Ladun leiripäivillä tuli heti menestystä tässäkin lajissa. Joensuun Ladun joukkue on voittanut kyykän mestaruuden kahdesti. Menestystä on tullut myös henkilökohtaisissa kilpailuissa.

Hieman taka-alalla ollutta jäsenoimintaakin tehostettiin 1990-luvun puolivälissä. Jäsenilloissa oli taas tuote-esittelyjä, välineiden huollon neuvontaa sekä kuntotestejä. Erityisen suosituksi tulivat Jorma Reijosen vetämät yhteislauluyhtyeet. Lintukurssista kehittyi jäsenten keväinen linturetki. Jäseniä innostettiin myös mukaan yleisiin kuntokampanjoihin, joita toteutettiin mm. teemoilla Kunnossa Kaiken Ikää ja Kunto Kasvuun Karjalassa (KKK).

Syksyisin ja keväisin järjestettiin perheretkiä mm. Kolvanan Uuroon, Kolille, Ruunaalle ja Patvinsuolle. Näillä retkeillä tarjoutui kaupunkilaislapsille mahdollisuus kokea yöpyminen maasto-oloissa laavussa tai puolijoukkueteltassa. Samalla uudet latulaiset tutustuivat toisiinsa.

Lykynlammen majalla

Kaupungin omistama Lykynlammen hiihtomaja oli ollut latulaisten tukikohtana koko toiminnan ajan. Syksyllä 1993 Joensuun kaupungin liikuntatoimenjohtaja Pekka Könni pyysi Ladun johtokunnan neuvotteluihin majan käytöstä. Yhdistykselle tarjottiin mahdollisuus ryhtyä hoitamaan siellä kahviopalveluita. Tehtävä otettiin ilomielin vastaan ja tammikuussa 1994 avattiin hiihtomajan kahvio talkoovoimin.

Lykynlampi oli suosittu kaupunkilaisten hiihtopaikka ja sinne voitiin nyt keskittää juuri suurelle yleisölle tarkoitettua toimintaa. Ensimmäinen talvi kului nopeasti. Uutta paikkaa ei oltu osattu ottaa huomioon toimintasuunnitelmaa luotaessa, mutta majalle haluttiin heti laajaa käyttöä.

Puheenjohtaja oli kuitenkin tilanteen tasalla. Ensimmäinen iso tapahtuma oli perhehiihtopäivä jo 16. tammikuuta 1994. Tarjolla oli lapsille pulkkamäki, napakelkka jäällä ja hiihdonohjausta. Perhehiihtopäivästä tuli suosittu, mutta tammikuun pakkaset kiusasivat tapahtumaa. Toisaalta päivä saavutti muutamassa vuodessa tavoitteensa – perheet löysivät Lykynlammen hiihtopaikakseen.

Perhehiihdon tilalle tuli Tammihiihto, pienoislaturetki Uimahallilta Lykynlammen kautta Pärnävaaralle. Se oli hyvä harjoitus oikeille laturetkille. Pakkasilta ei taaskaan välttytty ja tammihiihtokin on jouduttu perumaan muutaman kerran.

Talvella 1996 suoritettiin hiihtokysely Lykynlammella kävijöiden keskuudessa. Sen tavoitteena oli kehittää alueen palveluita käyttäjien tarpeiden mukaan sekä selvittää mahdollisia puutteita. Kyselyssä nousi selvästi esille kaupungista majalle johtavan hiihtoreitin tarpeellisuus. Joensuu oli laajentunut pitkin Pyhäselän rantaa länteen ja uudet asutusalueet katkoivat perinteistä hiihtoreittiä. Latu-uran linjauksesta ei ollut selkeitä päätöksiä, epäiltiinpä jopa sen tarpeellisuutta ihmisten liikkeessä omilla autoilla. Lykynlammelle vastaajat toivoivat lisäksi mm. kuntohiihtäjille sopivia 5 km:n ja 10 km:n latuja, lasten hiihtomaata ja pulkkamäkeä, majan aukioloa arkinen sekä suksien voitelupalvelua. Lisäksi monet hiihtäjät esittivät taukopaikan rakentamista Pyhäsaareen – Lykynlammen käyttäjät olivat siis samoja henkilöitä, jotka osallistuivat Pyhäsaarihiihtoon.

Toiveita lähdettiin toteuttamaan. Lasten hiihtokoulu siirtyi Lykynlammelle. Kaupunki rakensi alueelle lasten hiihtomaan käyttäen apuna Ladun hiihdonohjaajien asiantuntemusta. Hiihtomaa pikku kumpareineen tarjosi lisämahdollisuuksia hiihtokoululaisille, mutta palveli myös muita pikkuhiihtäjiä. Vastaava hiihtomaa rakennettiin myös Rantakylään.

Talveksi 1997 majalle saatiin pakattua työllisyysvaroin hoitaja. Näin kahvio voitiin pitää avoinna viikolla, mutta viikonloput jäivät edelleen talkoolaisten vastuulle. Käytännössä työllistetyt pitämisen osoittautui kuitenkin hankalaksi. Hiihtokausi oli lyhyt ja puolen vuoden pestille ei tahtonut löytyä tarpeeksi tehtäviä, joten tämä jäi yhden talven kokeiluksi. Majalle järjestettiin kuitenkin ”kylmä mehuasema”, josta hiihtäjät voivat omatoimisesti hakea mehunsa. Kahviotoimintaa jatkettiin entiseen tapaan viikonloppuisin talkoolaisten voimin. Lisäksi maja on ollut auki hiihtolomaviikolla sekä tarvittaessa erilaisten tapahtumien, mm. koulujen ja työpaikkojen hiihtopäivien yhteydessä.

Majan toiminnasta vastaamaan perustettiin vuoden 1997 alussa kaksi työryhmää. Järjestö- ja Lykynlampityöryhmä vastasivat kahvion toiminnasta sekä erilaisista tapahtumista. Kahvion vastaavaksi valittiin Terttu Nissinen, jonka erityisosaamista on ollut munkkien paisto. Työryhmä suunnitteli myös erilaisia tapahtumia majalle. Näitä ovat olleet mm. monotanssit ystävänpäivänä, lumikenkäesittelyt ja pienimuotoiset hiihtotapahtumat. Lykynlammen jälle tehtiin avanto, jossa voitiin harrastaa avantouintia. Voitelutyöryhmän puolestaan sai koulutusta suksien voiteluun. Heidän tehtävänä oli antaa voiteluohjausta kuntohiihtäjille sekä pitää vuosittain yksi jäsenilta suksien voitelusta. Majan sivuhuoneeseen saatiin tilat suksien voitelua varten.

Lykynlampi tarjosi erinomaisen paikan erilaisten tapahtumien järjestämiselle. Sinne siirtyivät luontevasti myös lasten hiihtokoulu ja soihtuhiihto. Joensuun Ladun 45-vuotisjuhlaa vietettiin Lykynlammella syksyllä 1996. Ohjelmaan sisältyi iltapala nuotiolla, jolloin latulaiset oppivat itsekin perinteisen loimulohen valmistusta. Suomen Ladun 60-vuotistaivalta (1997) vietettiin Ly-

Lykynlammesta muodostui Joensuun Ladun keskeinen toimintapaikka 1990-luvun loppupuolella. Kahviolla oli erittäin tärkeä merkitys yhdistyksen taloudelle. Kuvassa vakiojoukkoon kuuluvat Eila Pyykkö (vasemmalla) ja Terttu Nissinen. Oikealla talkoolainen Reija Pykäläinen.

kynlammella ”Suomi hiihtää” viikkona. Sen aikana järjestettiin lasten hiihtokoulu molempina viikonloppuina, suksien voiteluilta, soihthiihto kuutamossa, kansalaishiihtoilta ja avantouinnin esittelyä.

Ulkomaisia vieraitakin käytettiin Lykynlammella. Syksyllä 1997 joukko venäläisiä matkanohjaajia tutustui alueeseen. Heille järjestettiin erälounas, moottorikelkka-ajelua sekä esiteltiin lumikenkäkävelyä ja avantuintia. Lykynlammesta oli näin tullut Joensuun Ladun toiminnan näyteikkuna.

Tähän on tultu

Viidessäkymmenessä vuodessa Joensuun Latu on kasvanut pienestä alusta merkittäväksi yhdistykseksi. Se on vuosittain mukana järjestämässä lukuisia tapahtumia kunto- ja terveysliikunnan harrastajille. Näihin osallistuu tuhansia joensuulaisia. Toisaalta monet pienryhmät ovat voineet toimia vapaasti sen piirissä ja tutustua erilaisiin liikuntalajeihin ilman kilpailun tuomia paineita.

Monet suuret tapahtumat kuten Karelia-hiihto, Polku- ja sydänretki sekä Pyhäsaarihiihto ovat Joensuun Ladun aloittamia. Niiden jatkuvuus on tullut turvatuksi lukuisten yhteistyötahojen ansiosta. Latu- ja sydänretkestä päävastuu on siirtynyt muille järjestäjille. Polkuretki ja Pyhäsaarihiihto ovat muuttuneet osaksi suurempia tapahtumakokonaisuuksia. Joensuun Latu on kuitenkin edelleen näkyvästi mukana järjestelyissä.

Järjestöllä on myös yhteiskunnallista merkitystä. Pohjois-Karjalaan on saatu valtakunnallisestikin katsoen laaja retkeilyreitistö, jonka luomisessa Joensuu Ladulla on ollut merkittävä osuus. Nykyisin yhdistyksellä on edustaja monessa virkistys- ja suojelusuunnitelmia tekevässä työryhmässä tai siltä pyydetään lausuntoja. Hyvä yhteistyö kaupungin liikuntatoimen kanssa on taannut joensuulaisille myös kuntoliikuntapaikkojen kehittymisen.

Vaikka Joensuun Latu on pääasiassa keski-ikäisten järjestö ei nuoriakaan ole unohdettu. Yhdistyksessä on alusta asti ollut nuorisojäseniä. Perhejäsenyyshallinnon mahdollisuus on tuonut mukaan myös nuoria lapsiperheitä. Monet joensuulaislapset ovat saaneet tuntea hiihtoon Muumi-koulussa tai Lykynlammen hiihtomaassa.

Viimeiset kymmenen vuotta ovat olleet merkittävintä kasvuaikaa ja jäsenmäärä on kymmenessä vuodessa moninkertaistunut. Yhdistyksen teemana on ollut kuntoliikunnan lisääminen kaupunkilaisten keskuudessa. Terveysliikunta on noussut korostetusti esille. Polkuretkillä yhteistyökumppaneina on parin kymmenen vuoden ajan ollut terveysalan järjestöjä. Yhdistys on myös ollut mukana Pohjois-Karjalan kansanterveyskeskuksen neuvotteluissa.

Joensuun Ladun hallitus 1951–2001

Puheenjohtajat

Kalle E Mustonen 1951, 1953–1962, 1963–1966

Matti Männikkö 1953

Sakari Koljonen 1962–1963

Veijo Ehari 1966–71

Urpo Mikkonen 1971–72

Veikko Kautto 1972–73, 1974–76

Reino Nousiainen 1973–74

Kari Laaninen 1976–1978

Jorma Pihlainen 1978–1983

Pekka Huovinen 1984–1990

Martti Ossi 1991–

Sihteerit

Greta Sallinen 1951

Veikko Julkunen 1952

Urho Sarola 1953–57

Julia Mustonen 1957–58

Pentti Hälikkä 1958–59

Kaija Nyman 1959–1962

Ella Vartiainen (vsta 1970 Kautto) 1962–76

Liisa Ikonen 1976–1978

Liisa Riikonen 1978–1981

Hilkka Nissinen 1981–1989

Sirpa Lehtonen 1990–1993

Vuokko Ossi 1994–95, 1999, 2001–

Kirsi Karjalainen 1996–98

Outi Hyvärinen 2000

Rahastonhoitajat

Varpu Lievonen 1951

Urho Sarola 1952–56

Jukka Malander (vsta 1959 Näätänen) 1956–72

Anja Snellman 1972– huhtikuu 1973

Liisa Ikonen toukokuu 1973–1976

Ella Kautto 1976–1977

Pekka Inkinen 1977–1982

Hilkka Nissinen 1983–1990

Sirpa Lehtonen 1991–

Muut jäsenet:

1950-luvulla

Anni Aaltonen, Kyllikki Asikainen, Helli Hiltunen, Eeva Hirvonen, Veikko Julkunen, Ville Keinänen, Vappu Kiiskinen, Jouko Kontkanen, Varpu Lievonen, Erkki Liitsalo, Arvi Mahkonen, Einari Makkonen, Raili Manninen, Julia Mustonen, Kalle E. Mustonen, Matti Männikkö, Airi Nastakivi, Jukka Näätänen (ent. Malander), Ulla-Maija Saarinen, Greta Sallinen, Urho Sarola, Aune Sihvonen, Sylvia Sirén, Kauko Tuononen, Kaarlo (Kalle) Uimonen.

1960-luvulla

Veijo Ehari, Toini Eklund, Aila Hiltunen, Helli Hiltunen, Pentti Hälikkä, Veikko Kautto, Ville Keinänen, Erkki Liitsalo, Airi Nastakivi (myöh. Ilvonen), Jukka Näätänen, Harri Pajanen, Aimo Saarelainen, Pentti Salmi, Sylvia Sunikka (ent. Sirén), Asser Tervo, Jaakko Tuomainen, Ella Vartiainen (myöh. Kautto),

1970-luvulla

Veijo Ehari, Toini Eklund, Liisa Ikonen, Ella Kautto, Veikko Kautto, Ritva Kinnunen, Saara Korhonen, Elina Kuikka, Pekka Kuosmanen, Esko Kähkönen, Heimo Laukkanen, Urpo Mikkonen, Jukka Näätänen, Reijo Pasanen, Jorma Pihlainen, Helena Pitkänen, Tuulikki Sivonen, Anja Snellman, Asser Tervo, Seppo Törrönen,

1980-luvulla

Raimo Hulmi, Pekka Huovinen, Riitta Huuhtanen, Ritva Karppinen, Ritva Kinnunen, Pekka Kuosmanen, Pirjo Kukkonen, Kari Laaninen, Leevi Laukkanen, Matti Laukkanen, Ritva Laukkanen, Hilikka Nissinen, Viljo Ollikainen, Martti Ossi, Reijo Pasanen, Mika Peuhkurinen, Ulla Poutanen, Tuulikki Sivonen, Olli (Olavi) Timonen, Leo Turunen.

1990-luvulla

Raili Ahvalo, Allan Asikainen, Maija-Liisa Heino, Pekka Hotulainen, Raimo Hulmi, Outi Hyvärinen, Päivi Hänninen, Ritva Kuittinen, Pirjo Kukkonen, Hillevi Lang, Matti Laukkanen, Sirpa Lehtonen, Jani Lemmetyinen, Viljo Ollikainen, Vuokko Ossi, Risto Paanala, Reijo Pasanen, Mika Peuhkuri, Aarno Pitkänen, Pauli Pönttönen, Seija Rautiainen (nyk. Riikonen), Heimo Saukkonen, Pirjo Saukkonen, Heikki Simola, Irma Simonen, Eija Sollo, Onni Voutilainen.

Lähteet

Joensuun Ladun arkisto: Vuosikertomukset, johtokunnan kokousten pöytäkirjat, jaostojen pöytäkirjat, toimintasuunnitelmat 1951–2000

Joensuun Ladun jäsenkirjeet

Joensuun Ladun lehtileikekokoelma

Loensuun Latu lehdet

Martti Ossi ja Jorma Reijonen: Joensuun Latu 40 vuotta, moniste 1991.

Raine Valleala (toim): Ulkoilu elämäntavaksi, Suomen Latu 1938–1988, Helsinki 1987.

www.suomenlatu.fi: Historia pähkinänkuoressa

Haastattelut:

Pohjois-Karjalan radion haastattelunauha 1991

Haastattelut keväällä ja kesällä 2001: Pekka Huovinen, Hilikka Nissinen, Martti Ossi, Vuokko Ossi ja Asser Tervo.

Lasten hiihtokoulut Eija Sollo

JOENSUUN LATU

ISBN 952-91-3957-8